

vergadering **C273**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 17 mei 2022

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de communicatie van de vakbonden naar aanleiding van de goedkeuring van het voorontwerp van wijzigingsdecreet over het lokaal bestuur – 2791 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de slechte verstandhouding tussen de minister en de vakorganisaties – 2809 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Lise Vandecasteele aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de reactie van de vakbonden op de plannen van de Vlaamse Regering om de drempel voor de privatisering van zorg te verlagen – 2812 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het onderzoek naar alternatieve stemwijzen, waaronder het stemmen per brief – 2895 (2021-2022)	16
VRAAG OM UITLEG van Maxim Veys aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de organisatie van trainingen op lokaal niveau voor omstanders bij seksueel en homofob geweld – 2921 (2021-2022)	19
VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de stijgende prijzen van crematies en de uitvoering van de conceptnota over de begraafplaatsen en de lijkbezorging van 17 december 2021 – 2915 (2021-2022)	26

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de communicatie van de vakbonden naar aanleiding van de goedkeuring van het voorontwerp van wijzigingsdecreet over het lokaal bestuur – 2791 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de slechte verstandhouding tussen de minister en de vakorganisaties – 2809 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Lise Vandecasteele aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de reactie van de vakbonden op de plannen van de Vlaamse Regering om de drempel voor de privatisering van zorg te verlagen – 2812 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Allereerst wil ik collega De Loor en collega Vandecasteele bedanken om deze vraag om uitleg met een week uit te stellen omdat ik vorige week verhinderd was. Minister, een tijdje geleden viel er een persmededeling in onze bus van het gemeenschappelijk vakbondsfront met betrekking tot 'de problematiek minister Somers/Vlaamse Regering'. In dat bericht wordt nogal fel van leer getrokken tegen de goedkeuring van een voorontwerp van wijzigingsdecreet over het lokaal bestuur. Een doorn in het oog is vooral het voornemen van de Vlaamse Regering om de regels over de verzelfstandigings- en samenwerkingsvormen te optimaliseren.

Concreet wil de Vlaamse Regering artikel 514, paragraaf 2 van het decreet over het lokaal bestuur aanpassen. "Voortaan moet een lokaal bestuur niet langer de noodzaak aantonen om samen te werken met een private partner in het kader van de oprichting van een woonzorgvereniging of op de toetreding tot een woonzorgvennootschap. Alleen de meerwaarde van de samenwerking met de private partner moet nog aangetoond worden naast de meerwaarde van deze samenwerking in een privaatrechtelijke persoon."

De vakbonden zien hierin een 'achterbakse' poging om de welzijnssector te privatiseren. Meteen wordt er ook een zware oekaze gesteld in hun persbericht: "dergelijk achterbaks manoeuvre sluit de deur voor enig ander gesprek met de minister en zijn gevolg". Ik vind dit eerlijk gezegd nogal zware bewoordingen die me wel wat verontrusten.

Naar aanleiding van dit persbericht had ik u graag de volgende vragen gesteld, minister.

Wat is uw reactie op deze 'vriendelijke' mail aan u?

Kunt u verduidelijken welk doel de Vlaamse Regering heeft met de wijziging van artikel 514, paragraaf 2 van het Decreet Lokaal Bestuur?

Is die wijziging gebaseerd op een vraag of een nood uit de welzijnssector? Kunt u daar wat meer toelichting bij geven?

Deelt u de vrees van het vakbondsfront dat deze wijziging zal leiden tot een volledige privatisering van de welzijnssector?

Ten slotte, en niet onbelangrijk: men wil niet meer met “u en uw gevolg” samenzitten. Welke gevolgen heeft dit persbericht voor de lopende besprekingen met de vakorganisaties over een nieuw statuut voor het Vlaams en lokaal overheidspersoneel?

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Voorzitter, deze problematiek kwam al een aantal keren aan bod, zowel in deze commissie als in de plenaire vergadering. Het betreft de verstandhouding tussen de minister en de vakorganisaties die al een hele tijd tegen het vriespunt aanschurkt.

Na moeizame besprekingen in overlegcomités over impactvolle dossiers, kreeg u net na vorige zomer het dossier van de privatisering van de thuiszorg in Oostende op uw bord, minister. Daarbij hebt u, nadat er een klacht werd ingediend, de visie van uw eigen administratie – het Agentschap Binnenlands Bestuur – inclusief het voorstel van vernietigingsbesluit, naast u neergelegd om toch de privatisering toe te staan. Deze demarche leidde ertoe dat het gemeenschappelijk vakbondsfront in januari van dit jaar in een scherpe brief stelde dat er een vertrouwensbreuk is ontstaan tussen u en de syndicale organisaties. Minister, toen u in deze commissie verschillende vragen kreeg over die vertrouwensbreuk, antwoordde u dat het louter om een meningsverschil zou gaan en dat u het vertrouwen zou herstellen en meer rekening zou houden met de verzuchtingen van de syndicale organisaties.

Ondertussen staan we een aantal maanden verder en blijkt dat het water tussen u en de vakorganisaties nog steeds diep is en zelfs dieper wordt, heb ik de indruk. In een recente mededeling stellen de drie vakbonden dat ze nog niet verder zijn geraakt dan “enkele halfslachtige nota’s zonder inhoud”. Bovendien zijn de syndicale organisaties niet te spreken over de principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering van een voorontwerp van wijzigingsdecreet over het lokaal bestuur. Het voorontwerp van decreet zou opnieuw een “verdoken privatiseringspoging” zijn van de Vlaamse Regering.

De vakbonden zijn van oordeel dat u opnieuw aantoont dat het algemeen belang niet wordt gediend en dat de kwaliteit, de toegankelijkheid, de betaalbaarheid en de onafhankelijkheid van de publieke dienstverlening niet worden gewaarborgd. Daarom besluiten de drie vakbonden hun brief met een bevestiging van hun wantrouwen in u, minister, en in de voltallige Vlaamse Regering.

Vandaar kwamen er een aantal vragen in mij op, minister.

Hoe beoordeelt u de huidige verstandhouding met de vakbonden? Begrijpt u dat de vakbonden u wantrouwen?

Welke stappen hebt u al gezet om het vertrouwen te herstellen? Welke stappen zult u nog zetten om dat vertrouwen te herstellen?

Dreigt het blijvend wantrouwen tussen enerzijds de vakbonden en anderzijds u en de Vlaamse Regering de onderhandelingen over een gedragen hervorming van het personeelsstatuut en andere impactvolle dossiers te hypothekeren?

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister Somers, het water wordt inderdaad precies alleen maar dieper tussen u en de syndicale organisaties. Dat is een probleem

omdat dat organisaties zijn die een groot deel van de werkende mensen vertegenwoordigen, en hier de publieke diensten. Het wordt alleen maar een groter probleem. De vakbonden wijzen ook op het maatschappelijk belang van de publieke dienstverlening die de personeelsleden elke dag uitvoeren.

Maar ik wil het ook iets breder trekken: minister Somers, ik vind het frappant dat jullie geboekstaafd blijken te willen zijn als regering die finaal de privatisering van de zorg er helemaal wil doorduwen. We hebben het hier al een paar keren over gehad. Er is een groot maatschappelijk debat op gang gebracht. We hebben het over het Zorgbedrijf Antwerpen gehad. We hebben het over thuiszorg in Oostende gehad. Keer op keer wilden jullie volop gaan voor de privatisering van de zorg. Ja, u kijkt vreemd, minister Somers, maar u hebt dat de vorige keren in de commissievergadering alleszins serieus verdedigd. Bon, hoe meer jullie het deksel op de neus krijgen, hoe meer jullie de drang blijven voelen om blijkbaar op allerlei mogelijke manieren die zorg verder te gaan privatiseren.

In Oostende hebben jullie het deksel op de neus gekregen. Eigenlijk was het decreet niet mogelijk om de thuiszorg van Oostende te privatiseren. U hebt daar dan toch uw eigen voet tussen de deur gezet en dat alsnog laten doorgaan, met als gevolg een vertrouwensbreuk met de vakbonden. Maar nu komen we in het derde hoofdstuk van de privatisering van de zorg. Eerst hadden we het privatiseringsdecreet van de heer Ongena. Daarna hebben we de thuiszorg van Oostende gehad. Nu hebben we het voorontwerp van decreet tot wijziging van het Decreet Lokaal Bestuur, waarbij niet langer de noodzaak om samen te werken met de private partners aangetoond moet worden, maar de meerwaarde voldoende is. In datzelfde voorontwerp van decreet staat ook dat de meerwaarde van alles kan zijn: dat mag gewoon zijn dat de private partner nabij is, of je geeft een aantal tips waarmee je op een laagdrempeligere manier kunt overgaan tot privatisering van de zorg.

Minister Somers, ik vind het bijzonder dat er – opnieuw, net zoals met het privatiseringsdecreet – weinig woorden vuilgemaakt worden aan waarom u eigenlijk de noodzaak ziet om de drempel voor het privatiseren van de zorg te verlagen. Eigenlijk staat er gewoon in het voorontwerp: het blijkt dat het moeilijk is om de noodzaak te motiveren. Het is moeilijk om de noodzaak te motiveren, dus we laten de noodzaak wegvallen en de meerwaarde aantonen is voldoende. Dat is straf, want de kritiek van de sector bij het privatiseringsdecreet was net dat er op geen enkel moment verwezen wordt naar de kwaliteit of de betaalbaarheid van de zorg. Er wordt niet gezegd om een betere kwaliteit of betere betaalbaarheid van de zorg te krijgen. Gaan we hier wijzigingen brengen aan het decreet? Nee, opnieuw wordt zonder argumenten gezegd dat we de drempel voor privatisering willen verlagen om – dat hoor ik toch – te optimaliseren. De regels moeten geoptimaliseerd worden, maar waarom? Of met welke onderbouwingen? Dat is dan een grote vraag.

Minister Somers, ik wil u wijzen op een onderzoek dat de Vlaamse overheid zelf besteld heeft bij de UGent, een onderzoek over de verzelfstandiging en de samenwerking bij de uitvoering van zorgtaken van de OCMW's, in opdracht van de Vlaamse overheid, zoals ik al zei. Die gaven toen, in 2019, een aantal zeer pertinente aanbevelingen die u op dit moment gewoon naast zich neerlegt, want het gaat over het verlagen van de drempel voor privatisering. Zij vragen zich af: als een lokale overheid gaat samenwerken met private spelers, in welke mate zijn er dan 'non-profitvermomde' commerciële spelers actief? En vormt dat een probleem vanuit maatschappelijk oogpunt? U weet even goed als ik dat er op dit moment heel wat vzw's bestaan die rijden voor grote commerciële groepen. Elke grote commerciële groep heeft zo heel wat vzw's onder zich. Als je gaat privatiseren, zoals de thuiszorg in Oostende naar een vzw, kan dat even goed een 'non-profitvermomde' commerciële speler zijn. Maar ze stellen zich ook vragen over de krachtsverhoudingen tussen het lokaal bestuur en de private partners. Ze denken dat dat

scheefgetrokken is en dat je daardoor een slechte bestuurskracht kunt hebben over die zorgtaken.

Daarnaast, minister Somers, is er ook een onderzoek geweest voor de Eerste Kamer in Nederland. Daar wordt ook gezegd dat alle beloftes over privatiseringen van zorg in het verleden heel vaak niet waargemaakt worden.

U laat het na om inhoudelijke argumenten te geven om de privatisering van de zorg door te duwen, nu op een derde manier. En er zijn heel wat argumenten die zeggen dat je daar niet ondoordacht mee moet omgaan, maar wel doordracht.

Minister, kunt u uitleggen waarom de Vlaamse overheid de drempel voor privatisering wil verlagen?

Hoe reageert u op de vragen en de bezorgdheden van het verenigd vakbondsfront die geuit werden in het persbericht van 2 mei 2022?

Zult u binnen de regering het belang van publieke zorg bepleiten en het betreffende voorstel uit de decreetwijziging halen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik dank de drie collega's voor de vraagstelling. Ik zal trachten gebundeld te antwoorden.

Ik ga eerst in op de grond van de zaak, namelijk de voorgestelde aanpassing van artikel 514, paragraaf 2 van het decreet over het lokaal bestuur.

De organieke regelgeving voorziet al sinds 1 januari 2013 in een machtiging voor het OCMW om voor woonzorgverenigingen samen te werken met een private partner. Dat is al zo sinds 1 januari 2013. Dat werd bij de inwerkingtreding van het decreet over het lokaal bestuur in 2019 nog eens bevestigd. Ik heb toen niemand van de vakorganisaties gehoord. Die externe, private partner moet een rechtspersoon zijn die zonder winst oogmerk een belangeloos doel nastreeft of volgens de wet erkend is als een sociale onderneming. Samenwerken met de zo gevreesde commerciële zorg was en is géén optie. Daar wordt, voor alle duidelijkheid, niet aan getornd.

De wijziging die we in het voorontwerp van wijzigingsdecreet doorvoeren, komt rechtstreeks uit een onderzoek van de universiteiten van Gent en Hasselt en gaat enkel over het feit dat het quasi onmogelijk is om het bewijs te leveren dat samenwerking met de beoogde partner absoluut noodzakelijk is voor de continuering van de dienstverlening. Het leveren van het bewijs van de meerwaarde is echter wel mogelijk. Dat is ook belangrijker, waardevoller en objectieverbaarder. Deze aanpassing is volledig in de geest van de oorspronkelijke doelstelling van de decreetgever, namelijk het aantonen van het feit dat samenwerking met een private partner zonder winst oogmerk meer aangewezen is in vergelijking met andere realistische opties. Dit voeren we door op uitdrukkelijke vraag van de welzijnssector. Zij wensen meer rechtszekerheid.

Er is dus geen sprake van 'het verlagen van de drempel voor privatisering van zorg', mevrouw Vandecasteele. Een citaat uit het onderzoek van de universiteiten van Gent en Hasselt zal voor u mogelijk enige verduidelijking brengen. Ik citeer: 'Dat er goede redenen moeten bestaan en zelfs een meerwaarde en dat deze tijdens het besluitvormingsproces zullen worden besproken ligt voor de hand. Dat echter in sommige gevallen een bijzondere motivering wordt vereist over 'de noodzaak' ligt minder voor de hand en scheidt rechtsonzekerheid ten aanzien van processen die net worden opgezet om het algemeen belang beter te dienen.'

Ik herhaal: woonzorgverenigingen zoeken net een private partner om het algemeen belang beter te kunnen dienen. Als ze niet zouden mogen samenwerken met andere,

niet-commerciële partners, zouden velen het hoofd niet meer boven water kunnen houden. Maar blijkbaar mag een lokaal bestuur niet kiezen om – met het doel een betere zorg te verlenen – de ingezette medewerkers optimaal in te zetten. Onze OCMW-besturen bevinden zich immers in een sector waar schaal een grote rol speelt. Een grotere schaal op ondersteunende en overkoepelende diensten brengt meer efficiëntie en betere prijzen en creëert met andere woorden marge die men kan investeren in de echt belangrijke dingen, namelijk zorg en zorginfrastructuur.

Ik benadruk nogmaals dat zowel het samenwerkingsverband als de private partner waarmee men samenwerkt, geen commerciële doelen mogen nastreven. Dit gaat dus niet om samenwerking met de commerciële zorg, integendeel. In de praktijk gaat het vaak om initiatieven vanuit Caritas. Zij staan garant voor betaalbare en kwalitatieve zorg en manifesteren zich eveneens sterk in armoedebestrijding, daklozenopvang enzovoort. Winstbejag is hier echt niet te vinden, wel integendeel.

Uiteraard volgt dit voorontwerp van decreet nog de gebruikelijke weg: momenteel worden de nodige adviezen opgevraagd waarna het opnieuw zal worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering met het oog op een tweede principiële goedkeuring.

Er werden ook vragen gesteld rond de impact van het persbericht van de vakbonden op de lopende besprekingen. Dat is een persbericht, voor alle duidelijkheid – en daar mag geen twijfel over bestaan –, dat ik zowel naar toon als naar inhoud ten zeerste betreur.

Deze legislatuur staan nog twee belangrijke werven inzake personeel op de agenda van de Vlaamse Regering, namelijk: de opmaak van een nieuw modern kaderbesluit dat de rechtspositie regelt van het personeel van de lokale besturen, en de hervorming van het personeelsstatuut van de Vlaamse ambtenaren. Beide werven volgen een afzonderlijk traject en worden uitgewerkt zoals overeengekomen in het regeerakkoord en de beleidsnota.

Voor de lokale besturen werd vanuit de Vlaamse Regering het duidelijk engagement genomen om het kader waarbinnen de lokale besturen hun personeelsbeleid kunnen vormgeven, te vereenvoudigen en te moderniseren, met het oog op meer autonomie. Voor de personeelsleden van de Vlaamse overheid wil de Vlaamse Regering de arbeidsvoorwaarden van de statutaire en contractuele personeelsleden verder harmoniseren en toekomstgericht maken.

Wat de opmaak van een nieuw kaderbesluit voor de lokale besturen betreft, hebben we al een aantal belangrijke stappen gezet. Hiervan heb ik een overzicht gegeven op 16 juli 2021 in een mededeling aan de Vlaamse Regering. Een van de belangrijke stappen is dat ik in het najaar van 2021, vorig jaar dus, alle kansen heb gegeven aan informeel sociaal overleg tussen de vertegenwoordigers van de werkgevers en de vakbonden. Deze informele gesprekken werden begin 2022 afgerond. De volgende stap om de doelstelling te bereiken, is de opmaak van een ontwerpbesluit. Daaraan leggen we momenteel de laatste hand. Over een aantal weken willen we daarmee naar de Vlaamse Regering stappen voor een eerste principiële goedkeuring. Vervolgens gaan we met dit ontwerpbesluit naar Comité C1 om de onderhandelingen aan te vatten met de vakorganisaties. Wat ons betreft, heeft dit persbericht dan ook geen invloed op de onderhandelingen die nog moeten plaatsvinden.

Wat de hervorming van het personeelsstatuut van de Vlaamse ambtenaren betreft, blijven we aanbieden om informeel te overleggen om tot oplossingen te komen. Daarbij is luisterbereidheid aan beide kanten vanzelfsprekend heel belangrijk. Vorige week donderdag heb ik een gesprek gehad met de drie vakorganisaties, waarbij we een stapje dichterbij zijn gekomen tot wederzijds begrip. Wanneer de Vlaamse Regering de hervorming zal hebben goedgekeurd, zullen de formele onderhandelingen binnen de schoot van Sectorcomité XVIII nog starten.

Graag wil ik nog even het belang benadrukken van beide werven. De hervorming van de personeelsstatuten is een duidelijke vraag van het werkveld. Zonder twijfel moeten de besturen een dynamische en aantrekkelijke werkgever kunnen zijn om een professionele dienstverlening te kunnen garanderen en blijvend antwoorden te kunnen bieden op steeds complexere maatschappelijke vraagstukken. Stilzitten betekent dat besturen hiervan het slachtoffer worden in de huidige 'war for talent', terwijl we juist willen dat het belangrijkste bestuursniveau de beste mensen moet kunnen aantrekken. Dat is vandaag niet eenvoudig, gelet op het feit dat er een grote krapte is op de arbeidsmarkt en er meer dan 83.000 vacatures zijn bij VDAB. Ik ben me ervan bewust dat het invoeren van hervormingen niet altijd van een leien dakje loopt en kan leiden tot een aantal bezorgdheden. In beide trajecten reik ik dan ook de vakbonden de hand om samen te werken en samen in overleg te gaan, waarbij wij steeds bereid zijn om naar goede argumenten te luisteren en een constructieve oplossing te zoeken, die zo veel mogelijk tegemoetkomt aan alle bekommernissen van alle partijen.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Ik heb respect voor uw koelbloedigheid en de aanhoudende constructieve houding van u en uw gevolg. Dit moet immers toch moeilijk zijn als je zulke berichten binnenkrijgt. Men moet er aan vakbondszijde toch eens over nadenken of dat nu echt gaat helpen. Ik denk dat het ook steeds duidelijker wordt dat elke reden goed is om maar niet rond de tafel te gaan zitten om te onderhandelen over de twee belangrijke hervormingen die deze Vlaamse Regering in de steigers wil zetten, namelijk het statuut van de Vlaamse ambtenaren en dat van de lokale besturen.

Wat die lokale besturen betreft, hebben we het onlangs in de plenaire vergadering nog gehad over het grote tekort aan maatschappelijk werkers. De 'war for talent' waarnaar u verwees, woedt in alle hevigheid. Lokale besturen vinden steeds moeilijker mensen, onder andere maatschappelijk werkers. Dat zijn dus mensen die instaan voor het beantwoorden van sociale noden van mensen. Vanuit een sociale bewogenheid heeft men er dus alle belang bij om die lokale besturen sterker te maken om maatschappelijk werkers te kunnen aanwerven, zodat we mensen kunnen helpen die met sociale vragen en noden zitten. Ik denk dus dat men er aan vakbondszijde misschien toch eens over moet nadenken of de halsstarrige houding die men nu aanneemt, echt wel bijdraagt tot een warm Vlaanderen, en dan zeker warme steden en gemeenten.

Minister, ik heb eigenlijk nog maar één bijkomende vraag. U hebt wat inzage gegeven met betrekking tot de timing, maar het lijkt me toch wel cruciaal dat er ook een duidelijk signaal komt dat we echt werk gaan maken van dat nieuw lokaal statuut, gelet op de uitdagingen waarvoor de steden en gemeenten staan. Ik heb het dan even niet over dat Vlaams statuut. Wanneer denkt u, als alles is doorlopen, dat de steden en gemeenten daadwerkelijk dat nieuwe kaderbesluit en de grotere autonomie die daarin zit, zullen krijgen, zodat ze echt wat sterker staan op de arbeidsmarkt om een aantrekkelijke werkgever te kunnen zijn voor toekomstig personeel?

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, ik dank u voor uw antwoord. De grond van de zaak zullen we inderdaad bij de behandeling van het ontwerp van decreet verder bespreken, maar u kent ongetwijfeld ons standpunt. Vooruit gelooft heel sterk in sterke openbare diensten en openbare dienstverlening waarbij kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid vooropstaan.

Minister, u zegt dat u de hand blijft uitsteken, maar het lijkt mij eerder de processie van Echternach. Als ik kijk naar de procedure zoals die tot nu toe is gelopen en de

verhouding met de vakbonden, dan wordt het water precies dieper in plaats van minder diep. Eerst was er de brief aan de Vlaamse Regering waarin de vertrouwensbreuk werd aangekondigd en de vraag om dat op te lossen. Blijkbaar kwam er geen ruimte voor inspraak en overleg. Er is ook gebrek aan transparantie. Dan kwam er een nieuw schrijven en werden er acties aangekondigd, de stakingsaanzegging.

Ik wil toch nog eens wijzen op de sense of urgency. Dit is een zelden of nooit geziene situatie – die vertrouwensbreuk – van het gemeenschappelijk vakbondfront. Ik wil er nog eens de nadruk op leggen dat dit geen organisaties zijn die op zich staan. Ze vertegenwoordigen de personeelsleden van de lokale besturen en van de Vlaamse overheid en ze verdedigen de belangen van die personeelsleden van die lokale besturen en van de Vlaamse overheid. Daarom is het belangrijk om daar een goede band mee te onderhouden zodat de zaken die u in beweging wilt zetten als minister vooruit kunnen gaan.

U hebt de timing die vooropstaat toegelicht, maar ik heb niks gehoord over concrete stappen die u wenst te ondernemen of die u zult ondernemen om de situatie te deblokkeren.

Collega's, de war on talent vind ik een heel belangrijke discussie en een heel belangrijke uitdaging, maar het mag geen vrijbrief zijn om zomaar door te gaan, zonder rekening te houden met de grieven en standpunten van de personeelsleden.

De voorzitter: Netjes binnen de tijd, mijnheer De Loor. Proficiat.

Mevrouw Vandecasteele, voel u uitgedaagd.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ik word uitgedaagd. Voilà, dat heb ik graag.

Minister, ik vind het frappant dat er toch altijd een verschil is tussen uw woorden en uw daden. De vorige keer in de commissie, toen het over de vakbond en het vakbondsoverleg ging, zei u dat het allemaal in orde zou komen, dat u nog rond de tafel ging zitten, dat u zou spreken en dat u openstond voor overleg, maar we zien keer op keer dat het water alleen maar dieper wordt. De taal die de vakbonden gebruiken om de verhoudingen tussen hen en u te beschrijven, wordt alleen maar feller. Op dit moment zie ik niet dat u tegemoetkomt aan hun bezorgdheden, dat u werkelijk met hen in overleg gaat over de fond van de zaak. Het wordt alleen maar problematischer. Ik vind het inderdaad een probleem omdat het net zij zijn die al het personeel dat dag in, dag uit zijn best doet, al die zorghelden die tijdens corona keihard hebben gewerkt, vertegenwoordigen. Ik vind het bijzonder jammer dat u niet ingaat op hun bezorgdheden en niet met hen als volwaardige partners in dialoog gaat.

Ik ga niet akkoord met u, minister. U zegt hier nu dat dit de drempel voor privatiseringen niet zal verlagen. Als een lokaal bestuur echter niet langer de noodzaak moet aantonen om samen te werken met private partners in het kader van die zorgtaken maar enkel de meerwaarde moet aantonen, dan is het heel duidelijk dat het laagdrempeliger wordt voor een lokaal bestuur om over te gaan tot privatisering van de zorgtaken. Als diensten – daarover verschillen we duidelijk van mening – noodzakelijk zijn, is het belangrijk dat een openbaar bestuur die zelf uitvoert en zelf invloed kan hebben op de manier waarop de dienst wordt uitgevoerd omdat er een maatschappelijk belang achter zit.

U zegt dat het enkel en alleen gaat over samenwerking met private partners zonder winstoogmerk. Een van de aanbevelingen uit het onderzoek van de UGent is net om na te gaan wat de invloed is van de steeds groter groeiende groep vzw's die onder een commerciële koepel vallen. Er zijn officiële vzw's die bijvoorbeeld onder

Orpea vallen, onder grote commerciële spelers. Zij geven aan dat daar een probleem is en zeggen dat u moet kijken hoe u dat probleem kunt oplossen. U lost nu zogezegd één probleem op van dat onderzoek, maar een ander laat u volledig links liggen. Zij zeggen specifiek dat er een probleem is in de krachtsverhoudingen tussen het lokale bestuur en de private partners en dat die scheefgetrokken kunnen worden in de praktijk als men overgaat tot privatisering.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele, ik hoop dat u nooit in het Europees Parlement komt want daar is het 'pats, knop af' na een minuut.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ah, oké.

Het gaat dus over partners zonder winstoogmerk, maar die kunnen veranderen. Je hebt er daarna geen controle meer over. Ik had toch graag uw reactie op de andere aanbevelingen van het onderzoek van de UGent, met name over de vzw's die onder een commerciële speler vallen.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Voorzitter, collega's, dit dossier is binnen het hele decreet een van de belangrijkste aanpassingen deze legislatuur. Als we de zorgsector slagkracht willen blijven geven, moeten we kijken naar een partner. U spreekt nog altijd over privatisering, maar we houden een goede voet tussen de deur als openbaar bestuur. Het lijkt me eerlijker om het zo te noemen, een partnership in plaats van een volledige privatisering. Er wordt altijd gedaan alsof het helemaal wordt overgenomen. Wij kunnen het als openbare besturen niet meer aan. Ik hoor hier de war on talent. De complexiteit is groot.

Wij, en veel collega's hier, zijn aan het tellen voor de begrotingswijziging. Ik zal de getallen voor mijn stad noemen: 2,6 miljoen euro voor energie en 1,6 miljoen euro voor de indexering van het personeel. Dat is 4,2 miljoen euro op 160 miljoen euro. Nu donderdag komt de woonzorggroep Orion langs, de politie en de brandweer. Daar hebben we allemaal geen rekening mee gehouden, dat konden we ook niet voorzien aan het begin van deze legislatuur. Er gaan offers gebracht moeten worden. Als we die ergens niet willen brengen, is het precies in de zorgsector. Waar gaan we dat geld halen? We moeten partners hebben.

Beste collega's van links, beste vakbonden, stop toch een keer met dat dogma dat privaat geld vies is. We hebben hen nodig. Stop met de sociale blokkering. Zorg ervoor dat we die broodnodige hervorming en investeringen kunnen doen.

Voorzitter, dat 'achterbaks' tegenover de minister en zijn medewerkers begrijp ik niet. Hier is altijd in alle openheid over gebabbeld. Dat vind ik van de linkerzijde niet kunnen, dat vind ik een brug te ver.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Voorzitter, ik wil ook beginnen met de netheid van het debat te bewaken. Commercialisering en privatisering zijn absoluut niet hetzelfde. Commercialisering betekent dat men winst wil maken. Dat is niet mijn voorkeur in de zorg. Vzw's allemaal over dezelfde kam scheren, alsof ze plots allemaal slecht zijn, is ook belachelijk. Als een gemeente wil samenwerken met die vzw's moeten we dat mogelijk maken. Ik geloof heel sterk in publieke zorg, ik geloof ook in de vzw's.

De publieke zorg zegt mij vandaag – ook tegen jullie veronderstel ik – dat ze in de problemen zitten, dat ze niet meer kunnen concurreren met de privésector. Ze willen eigenlijk zelfs hun personeel beter betalen en een beter statuut geven, maar kunnen dat niet. Dan moeten we er toch voor zorgen dat dit mogelijk wordt in de

publieke zorg? Dat kan via het statuut van het lokaal bestuur ofwel via samenwerking met de vzw's. Ik vind beide een meerwaarde voor de zorg en voor het personeel.

Minister, ik roep op om de hand uit te steken naar de zorgsector, naar de werknemers en de vakbonden, zodat zij een beter statuut krijgen. Dat moeten we allemaal voor ogen hebben. Op die manier maken we de zorg aantrekkelijker. Ten tweede geloof ik dat het alleen maar zal lukken als we blijven spreken met de vakbonden. Het kan alleen maar lukken als we met de sector en de vakbonden een gedragen beslissing hebben en dat op die manier kunnen voorstellen.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, als ik hier een aantal collega's bezig hoor, dan moeten die syndicale organisaties idioten zijn. Dan hebben zij totaal niet door welke unieke kans zij hier, bij deze decreetwijziging, zouden laten liggen. Dat is wat ik hoor bij de collega's. Ik lees tegelijk in de krant dat kabinetsmedewerkers en ministers die al lang meedraaien, meegeven dat ze nog nooit zo'n forse toon hebben gehoord. Misschien is er dan toch iets mis. Misschien moet u toch een keer heel oprecht het gesprek aangaan met de syndicale organisaties en hen de vraag stellen waarom ze zich fundamenteel zorgen maken over wat er nu voorligt.

Het is echter niet omdat u het gesprek aangaat, dat u luistert en dat u oprecht aan de slag gaat met de bezorgdheden die daar spelen. Er zijn wel redenen waarom die organisaties met enig wantrouwen naar die decreetwijziging zitten te kijken. Ik zie echter alleen maar wat monnellachjes – nog altijd – en collega's die zuchten als we dit soort zaken aanbrengen. Misschien is dat wel het fundamentele probleem: dat het authentieke, oprechte gesprek met die organisaties niet gebeurt. Ik hoor ook zeggen dat die samenwerking wel weer goed zal komen, er zijn nog grote uitdagingen. Maar ook daar hoor ik eigenlijk zeggen dat wat we zullen doen al vastligt en dat de vakbonden en syndicale organisaties zich maar moeten inschakelen in de plannen die we hebben. Dat is echter niet het model waar wij in ons land, en in Vlaanderen, voor staan, denk ik.

Er mag een oprecht gesprek met de syndicale organisaties plaatsvinden, dat is waar wij als progressieve groene partij voor staan. Wij durven ook te kijken of er dingen moeten wijzigen in de toekomst. We hebben dat ook altijd gezegd, zeker als het gaat over het statuut. Wij willen gerust bepaalde gesprekken voeren, maar laat ons dat samen met de vakbond doen en laat ons er niet zo denigrerend naar kijken. Dat heb ik vooral niet gehoord bij u, minister. Ik hoop dat het deze keer wel tot concrete daden leidt om een aantal stappen te zetten.

Wat me echter niet geruststelt, is dat de reacties van uw meerderheidscollega's in de commissie hier eigenlijk van de teneur zijn: 'Laat hen nu stoppen met zagen, sla de pagina om en wij gaan verder.' Zo zullen we er nooit komen, zo zullen we nooit een toekomstbestendig zorgbeleid en openbaar ambtbeleid voeren. Tegelijk zijn we hier allemaal de eerste om over elkaar te rollen en te zeggen dat die mensen fantastisch werk doen, bijvoorbeeld tijdens corona en voor Oekraïne. We hebben het een halfuur geleden allemaal nog gezegd, maar aan de andere kant zeggen we wel dat de mensen die hen verdedigen, de syndicale organisaties, geen enkele reden hebben voor de argumenten die ze aanhalen. Totale waanzin. Luister nu eens oprecht naar hen.

Kris Van Dijck (N-VA): Collega's, ik heb een mail gekregen van een collega-burgemeester van een kleine gemeente, die samen met andere gemeenten een woonzorgcentrum heeft, met kwetsbare mensen, met dementerende mensen. Samen met haar collega's zegt die burgemeester dat ze het niet meer aankunnen. Ze zijn in gesprek met een vzw, die hen wil ondersteunen, want zij kunnen het niet.

Systematisch stappen gemeenten uit en de anderen blijven met de brokken zitten. Dat is een mail die bestaat.

Wat stel ik vast? In woonzorgcentra en andere welzijnscentra, of die nu van een openbaar bestuur zijn, dan wel van een vzw, oefenen alle mensen hun taak uit met hart en ziel. Ik wil het gesprek aangaan – ik niet, want dat is de regering, terwijl wij als parlement straks de regels wel stemmen – met eenieder, niet alleen de vakbonden van de woonzorgcentra die onder de openbare sector vallen, maar ook diegenen die onder de private sector, de vzw's, vallen. Ook die mensen doen het immers met hart en ziel. Ik denk dat we moeten stoppen met een onderscheid te maken tussen zorgverstrekkers die werken voor een OCMW, dan wel voor een vzw. Zij doen dat allemaal met evenveel engagement. Ik denk dat het belangrijk is dat wij dan ook wel eens gaan zien dat zij op het terrein op dezelfde manier kunnen werken.

Ik vind het ook wel belangrijk, collega's, dat wij als parlement de regels bepalen, dat is het primaat van de politiek. Wij willen met iedereen spreken, maar het is aan ons om de keuzes te maken. Deze meerderheid is ook gestart met een regeerakkoord en ik denk dat we dat te allen tijde, met eenieder in dialoog, moeten proberen hard te maken.

Minister, dat is dan ook de boodschap, denk ik: wij zullen u mee ondersteunen om dat gesprek aan te gaan. Ik denk immers dat het voor eenieder belangrijk is, voor eenieder.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik wil alle interveniënten bedanken. Ik ga vandaag geen stoere verklaringen afleggen. Ik zal die misschien op een ander moment ooit wel eens doen. Maar ik ben de voorbije weken en maanden intensief de dialoog aangegaan. Mijn deur staat open. Meer nog: ik zoek de dialoog met onze vakorganisaties, samen met mijn kabinet, samen met de bemiddelaar die de Vlaamse Regering heeft aangesteld, in overleg met de partners in de schoot van de Vlaamse Regering, maar op basis van het Vlaamse regeerakkoord. Ik heb hen veelvuldig het signaal gegeven dat ik bereid ben om naar argumenten te luisteren en dat we begrijpen dat je zelfs vanuit een regeerakkoord de hand moet reiken en moet zoeken naar goede oplossingen, maar dat een aantal hervormingen echt noodzakelijk zijn.

Die situeren zich op twee niveaus, eerst en vooral wat de lokale besturen betreft. Daar is de situatie zelfs nog bijzonder, want op het vlak van de lokale besturen is de basisdialoog een dialoog tussen de lokale besturen en de vakorganisaties. En de lokale besturen zijn eenduidig. Zij geven via de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten eenduidig het signaal dat ze meer autonomie moeten krijgen, omdat ze zichzelf anders vastrijden op het vlak van hun personeelsbeleid, zeker in de actuele context. Zij vragen aan de Vlaamse Regering dat ze wat ze in haar regeerakkoord heeft opgenomen, ook realiseert. Dat is het signaal van de lokale besturen. Daar moet ik, als minister van Binnenlands Bestuur, ook naar luisteren. Wij proberen dat dus te moderniseren. We hebben daar een aanpak voor. We hebben daarvoor een aantal krachtlijnen naar de Vlaamse Regering gebracht, een non-paper, een krachtlijnennota. We zoeken daarin het gesprek met de lokale vakbonden. En we willen dat gesprek zo constructief mogelijk.

Waar we nu in zitten, is voor alle duidelijkheid een heel informeel traject. Er is een formeel vakbondsoverleg, dat decretaal door dit parlement gevraagd is, en terecht ook. Als je ingrepen doet op het statuut, ga je met een voorstel naar de regering. De regering neemt een standpunt in en onderhandelt dan met de vakbonden over dat standpunt. Maar wij zitten nog in de fase ervoor, waarin we eerst ruim baan geven aan informeel overleg. Wat de lokale besturen betreft, was dat eerst tussen

de lokale besturen en de vakorganisaties zelf. Dat heeft maanden gelopen. Dan is dat naar mij gekomen, voor nieuw informeel overleg. Maar op een zeker moment gaan wij met een nota naar de regering gaan. En dan start het formele overleg.

Mijn engagement en ambitie is om op 1 januari 2023 een nieuw statuut te hebben voor onze lokale besturen. Ik houd daaraan vast. Ik wil binnen die termijn alle kansen tot overleg geven. En ik stap over alle wat minder fraaie uitspraken die af en toe gebeuren. Mijnheer Vaneeckhout, ik heb hier niemand zien monkellachen. Iedereen ervaart dit als een heel ernstig debat, met heel ernstige uitdagingen. Maar het zijn uitdagingen die we ook moeten vastpakken, want op dit moment dreigen de slachtoffers de burgers van Vlaanderen te worden, de mensen die nood hebben aan ondersteuning. Als we vandaag 150 welzijnswerkers niet vinden, betekent dat in een aantal kleine besturen dat men gewoon geen maatschappelijk werkers meer heeft en dat met andere woorden zij die zorgnoden hebben, aan de deur van de gemeente kunnen kloppen, maar dat men daar moet zeggen dat men niemand heeft. Dat doet zich trouwens ook op een aantal andere vlakken voor, want het gaat niet alleen over welzijn. Het gaat ook over mobiliteitsambtenaren en ruimtelijke planners die men niet meer heeft. Men zou eigenlijk op basis van de noden flexibel moeten kunnen ageren. Dat is wat de VVSG met alle gemeentebesturen uitdrukkelijk vraagt. Het is binnen dat kader dat we naar een nieuw statuut zoeken. Dat is één zaak.

Ten tweede: dat je een debat kunt voeren over de commercialisering van de zorg en dat dat een maatschappelijk debat is, begrijp ik. Dat is een afweging. En daar zijn gevoeligheden. Maar hier zijn we aan het spreken over vzw's, over Caritas, over organisaties zonder winstoogmerk. Die willen samenwerken met de lokale besturen omdat zij knowhow hebben en een schaal hebben die een aantal noden kan opvangen en die toelaat om middelen van de overheid efficiënter in te zetten op de echte zorgnoden en op het uitbouwen van zorginstellingen, en niet op de backoffice, op ICT-platformen waar men dan veel te veel geld in stopt omdat ze bijvoorbeeld kleinschalig zijn, of op andere overheadkosten die vandaag te zwaar zijn voor lokale besturen, maar die men door schaalvergroting kan opvangen, zodat men de middelen daar kan inzetten waar ze nodig zijn, namelijk in de echte zorg voor de mensen.

We spreken hier over vzw's, over het middenveld, niet over commerciële instellingen. Daar is niets aan veranderd. Je zou daarover een debat kunnen voeren. Misschien zijn sommige partijen in het halfrond bereid om het private initiatief meer ruimte te geven, maar daar gaat het hier niet over.

Het tweede debat gaat over het statuut van de Vlaamse ambtenaren in het Vlaams regeerakkoord. Over het statuut van de Vlaamse ambtenaren met het zogenaamde vijfsporenbeleid hebben we al veel van gedachten gewisseld. Natuurlijk is er in de inzichten een verschil tussen wat de vakorganisaties daarover denken en de intenties van de Vlaamse Regering, maar ook daarbij steek ik mijn hand uit naar de vakorganisaties om daarover te praten en om naar de best mogelijke oplossingen te zoeken. Zelfs als we het niet over alles eens raken, moeten we zoveel mogelijk naar elkaar luisteren.

Ik ben bereid om daar met een open geest naar te kijken, maar dat vraagt ook overleg. We doen dat op dit moment via het informele spoor. Vorige week donderdag op 12 mei – ik zal het nooit vergeten, want dan ben ik jarig – hebben we nog drie uur samengezeten met de vakorganisaties. Dat zijn intense gesprekken, dat zijn geen gemakkelijke gesprekken, maar dat hoeven ook niet altijd gemakkelijke gesprekken te zijn. Daarbij is er van mijn kant grote luisterbereidheid en een grote bereidheid om naar oplossingen te zoeken. Ik zal dat blijven doen. Ik vind dat het mijn verantwoordelijkheid als minister is om te blijven zoeken naar hoe we de ambities van de regering zo goed mogelijk kunnen laten samen sporen met de terechte bekommernissen en

bezorgdheden die vanuit de vakbondszijde worden geuit. Dat is de constructieve houding die ik ter zake zal blijven aannemen.

Wil dat zeggen dat ik op voorhand zeg dat ik op slag alles overneem wat de vakorganisaties mij zeggen? Neen, dat kan ik ook niet, want ik ben ook gebonden door het primaat van de politiek en het feit dat dit Vlaams Parlement bij meerderheid dit regeerakkoord heeft goedgekeurd. In dat regeerakkoord staan een paar duidelijke opties. Mijn opdracht, en die is niet gemakkelijk, is proberen om zoveel mogelijk een brug te bouwen, zoveel mogelijk te luisteren en beide bij elkaar te brengen. Dat zal ik de volgende maanden in een open houding blijven doen, in een constructieve, niet-krampachtige houding. Ik zal daarvoor alle tijd nemen.

De voorbije maanden hebben wij daarover ook al vele uren gepraat omdat ik ook weet dat dat een heel moeilijke verandering is. Veranderingsprocessen zijn niet eenvoudig en we moeten een aantal dingen aanpassen aan nieuwe realiteiten. Dat is nu eenmaal zo. Het is evident dat het de job van de vakorganisaties is om ons op de gevaren, risico's en moeilijkheden bij bepaalde opties te wijzen. Wij moeten dan proberen om daar zo goed mogelijk een antwoord op te bieden. Dat overleg loopt nu. Ik zal dat niet hypothekeren door hier stoere uitspraken te doen. Ik zal het overleg alle kansen geven. Ik blijf daar rustig en constructief in, met een open geest. Ik zal mezelf niet krampachtig opstellen omdat men af en toe een brief stuurt die ik in een sfeer van hoffelijkheid niet met diezelfde woorden zou formuleren, maar bon, als dat moet gebeuren, moet dat maar gebeuren. Wij blijven daar alleszins verder aan werken in het kader van het regeerakkoord en ook – zoals een aantal andere collega's hier duidelijk hebben gezegd – de ervaringen die lokale besturen op tafel hebben gelegd indachtig. De voorzitter en ook anderen hebben heel duidelijk gemaakt dat er toch een groot alarm is bij de lokale besturen. Zij vragen om de hervormingen, want anders rijden zij zich vast.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Collega Vaneeckhout, ik zou toch willen vragen om dat persbericht nog eens goed te lezen, zowel naar taalgebruik als naar inhoud. Met taalgebruik bedoel ik dat men het heeft over een achterbakse minister en zijn gevolg. Dat is een dedain die ik nog nooit gezien heb. U verwijt ons dat wij moncellachen, maar de dedain die men daar toont ten aanzien van de minister, maar vooral tegenover de democratisch verkozen meerderheid in dit parlement, is ongezien. Ik neem het echt niet dat u naar ons wijst, terwijl ik zo een persbericht in mijn mailbox krijg.

En wat de inhoud van dat bericht betreft: dat slaat op niets. Het toont nog maar eens aan dat elke reden goed is om niet aan tafel te moeten gaan zitten. De minister heeft heel duidelijk gemaakt dat er geen sprake is van privatisering of commercialisering. Dat is samenwerking. Wie de sector kent – we hebben hier hoorzittingen gehad – die weet dat als we niets doen, het aandeel van de publieke zorg in welzijn sterk afneemt en verder zal afnemen. Ik geef een cijfer: in de woonzorgcentra is het aandeel van publieke bedden gezakt van 42 naar 29 procent in dertig jaar tijd. Als we niets doen, zal dat verder zakken. Dan is er volop een commercialisering en privatisering bezig, want dat is afstoten. Dat is geen controle meer van een publieke overheid op die bedden. Dat is het gewoon weggeven. Dat is de privatisering die dan bezig is. Met dit ontwerp van decreet, waarover we het debat nog zullen voeren, gaan we net de lokale besturen meer mogelijkheden geven om toch enige controle te behouden en om die publieke sector in de welzijnssector toch overeind te houden. Ik denk dat dat een goede zaak is. Daarmee sluit ik af.

Ik doe nog een oproep aan die vakorganisaties, met alle respect: stop met zulke brieven uit te sturen, ga rond de tafel zitten en doe jullie job, namelijk onderhandelen over een statuut, zowel Vlaams als van de lokale besturen. Dat hebben we dringend nodig in de 'war for talent' voor onze lokale besturen.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Collega's, wat de noden in de zorgsector in de publieke sector betreft, zijn wij als socialisten de eersten om die noden te duiden en daaraan trachten tegemoet te komen. Maar een verhaal waar wij niet in meegaan, collega's, is dat jullie eerst op federaal niveau in de vorige legislatuur een taxshift doorvoeren waardoor de werkgeversbijdrage wordt verlaagd voor de privé- en de commerciële sector, en dat jullie dan zeggen dat er een ongelijk speelveld ontstaat en alles maar naar de privésector of naar de commerciële sector moet. In dat verhaal gaan wij niet mee.

Minister, als ik uw antwoord hoor, komen er twee spreekwoorden bij mij op. Het eerste heb ik daarnet al gezegd: het lijkt eerder op de processie van Echternach dan dat het vooruitgaat. Het water wordt dieper. Ik stel vast dat wat u hier en in de plenaire vergadering zegt haaks staat op wat er zich in de realiteit op het werkveld afspeelt. Ik ondersteun uw laatste oproep. U zegt dat u de vraag om het gesprek aan te gaan mee zult ondersteunen. Dat doen wij ook. Dat is ook de reden waarom ik die vraag hier vandaag op de agenda heb laten zetten. Ook wij willen die vraag om het gesprek aan te gaan en rond de tafel te zitten, ondersteunen.

Het tweede spreekwoord dat bij mij opkomt, minister, is dat u blijkbaar het zonlicht ontkent. U zegt dat het een meningsverschil is. Dit gaat over een vertrouwensbreuk. Daarom heb ik in mijn repliek al gezegd dat ik u wil wijzen op de sense of urgency. Dat die vertrouwensbreuk wordt uitgesproken door het gemeenschappelijk vakbondsfrent, de drie vakbonden, is bij mijn weten nog niet gezien.

U schetst een aantal werven. Maar als u zegt dat dat belangrijke werven zijn die in het regeerakkoord staan en die moeten worden uitgevoerd, dan wil ik toch nog eens de nadruk leggen op het feit dat het ook belangrijk is om een goede verstandhouding en een goede samenwerking te hebben met de syndicale organisaties. Daarom nogmaals mijn pleidooi om uw verantwoordelijkheid te nemen om die vertrouwensbreuk te deblokken en met een open geest en een constructieve houding aan tafel te gaan zitten in het belang van de openbare diensten, van de personeelsleden en van de dienstverlening. Dat is wat Vooruit vraagt voor alle Vlamingen en alle ondernemingen.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ik vind het voordeel van dit debat vooral dat de inhoud van dat voorontwerp duidelijker wordt. Minister Somers, eerst zegt u dat er helemaal geen sprake is van een verlaging van de drempel voor privatiseringen, dat het daar helemaal niet over gaat. De collega's maken echter heel duidelijk dat het juist wel daarover gaat. Ik hoor collega Van Miert hier zeggen dat we niet bang mogen zijn voor privaat geld, dat privaat geld niet vies is. Men zegt dat we het niet meer aankunnen, dat we moeten samenwerken met private partners. Ik hoor ook de heer Van Dijck zeggen dat we moeten privatiseren, dat we moeten samenwerken met private partners. Hetzelfde geldt voor collega Warnez. Het draait dus duidelijk wél om een drempelverlaging om te privatiseren, om samen te werken met private partners. In het debat wordt altijd gezegd dat private partners dit ook goed kunnen doen. Uiteraard. Als huisarts werk ik ook heel vaak samen met heel wat private partners in de zorg. Het gaat er echter om dat we de publieke dienstverlening, de publieke zorg versterken en uitbouwen. Mijnheer Ongena, als we dat immers niet doen, dan gaan we de publieke sector helemaal laten doodbloeden, en dat is wat dit voorstel van voorontwerp net doet. Absoluut.

Ik wil toch nog op één ding wijzen. In het onderzoek van de UGent wordt letterlijk gezegd dat er een probleem is qua krachtverhouding tussen de lokale besturen en de private partners. Die is scheefgetrokken, en we moeten bekijken hoe we dat kunnen recht trekken. Daar wordt helemaal geen rekening mee gehouden. Men gaat de openbare besturen net verzwakken. Ik ben het er helemaal mee eens dat er een probleem van financiering is. We moeten die publieke zorg, die maatschappelijke

dienstverlening uitbouwen en versterken. We mogen die niet kapot besparen. Ik hoor iedereen hier zeggen dat er te weinig geld is, dat men het niet meer kan doen. Dat klopt, dus moet de Vlaamse Regering de lokale besturen meer middelen geven zodat ze dat kunnen uitbouwen.

U zegt dat u een regeerakkoord hebt en dat u dat gaat uitvoeren. Dit staat inderdaad in het regeerakkoord. Zoals ik in het begin zei, is het inderdaad heel duidelijk dat verder privatiseren het doel is van deze Vlaamse Regering, net als een verdere commercialisering, want dat wordt zo ook mogelijk gemaakt. Dat zijn inderdaad twee verschillende zaken, maar dat wordt ook mogelijk gemaakt. Ik heb juist gezegd dat er heel wat vzw's zijn met een commercieel oogmerk. Minister, u gaat daar helemaal niet op in. In geen enkel partijprogramma vóór de verkiezingen van de mensen die nu in de regering zitten, stond echter dat de zorg meer zou worden geprivatiseerd. Mensen hebben daar niet voor gestemd. Als dat nu op tafel komt te liggen, komt er een uitgebreid debat op gang waarin alle spelers zeggen dat dat geen goed idee is. Dan moet je daarmee stoppen, mag je daar niet verder in doorgaan.

Ik heb nog een laatste beschouwing. Er werd hier op geen enkel moment gesproken over de kwaliteit van de zorg. Die zou moeten vooropstaan, en niet de privatisering als doel op zich.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het onderzoek naar alternatieve stemwijzen, waaronder het stemmen per brief – 2895 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Voorzitter, verkiezingen zijn de hoogmis van de democratie die we allemaal zo belangrijk vinden, het moment waarop alle inwoners van een land, deelstaat of lokaal bestuur het vertrouwen geven aan diegenen die de gemeenschap mogen vertegenwoordigen. Het is daarbij natuurlijk onze taak om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen komen stemmen, zeker na het afschaffen van de opkomstplicht.

Voor de kiezers die op het moment van de verkiezingen niet in de mogelijkheid zijn om naar het stembureau te gaan om bepaalde redenen – ziekte, verblijf in het buitenland, werk ... – kennen we uiteraard de volmachtregeling. Maar er zijn ook andere mogelijkheden om mensen die niet naar het stembureau kunnen gaan de mogelijkheid te geven om hun stem uit te brengen, zoals het stemmen per brief. Wat die alternatieve stemwijzen betreft, minister, stelde u in uw visienota met betrekking tot de voorbereiding van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 2024 een onderzoek te laten uitvoeren door het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing naar alternatieve stemwijzen voor de doelgroep van de volmachtregeling. Daarbij kan gedacht worden aan online stemmen, stemmen per brief of misschien nog iets anders. Midden 2022 moet het steunpunt hierover rapporteren. Dat is dus niet meer veraf.

Ondertussen is er ook op een ander niveau wat gaande op het vlak van de organisatie van verkiezingen. Dat is niet onlogisch. In het Europees Parlement werden namelijk op 3 mei een resolutie en een raadsverordening goedgekeurd die onder meer bepalingen inhouden over de evenredige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de lijsten, hetzelfde moment van stemmen in alle lidstaten en ook het stemmen per brief.

De opname van deze laatste mogelijkheid wordt onder meer beargumenteerd vanuit het feit dat bijvoorbeeld personen met een handicap zelf hun stem willen uitbrengen en dat stemmen per post meer mensen de mogelijkheid biedt om deel te nemen aan de verkiezingen. Kortom, de door het Europees Parlement goedgekeurde resolutie pleit ervoor om de participatie in de verkiezingen voor het Europees Parlement onder kiezers aan te moedigen via voorzieningen voor stemmen per post en eventueel ook voor vooraf stemmen en stemmen bij volmacht. Uiteraard moeten ook elektronisch stemmen en internetstemmen mogelijk zijn, mits alle mogelijke veiligheidsmaatregelen en het Unierecht gerespecteerd worden.

De raadsverordening zelf bepaalt in artikel 8 het volgende: "De lidstaten treffen bij de verkiezingen voor het Europees Parlement voorzieningen voor het stemmen per post, ook voor burgers die in een derde land wonen, en nemen maatregelen om te waarborgen dat er per post kan worden gestemd, met name door personen met een handicap. De lidstaten nemen alle vereiste maatregelen om bij het stemmen de betrouwbaarheid en het stemgeheim te waarborgen en de persoonsgegevens te beschermen in overeenstemming met het toepasselijke recht van de Unie."

Nu ook op andere niveaus het stemmen per brief een mogelijkheid wordt, minister, heb ik de volgende vragen.

Wat is de stand van zaken van het door het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing uitgevoerde onderzoek naar alternatieve stemwijzen? Zijn er reeds voorlopige vaststellingen en/of conclusies van dat onderzoek bekend?

Ter begeleiding van dat onderzoek zou een klankbordgroep worden samengesteld. Werd die inmiddels effectief samengesteld? Kunt u aangeven wie er deel van uitmaakt en op basis van welke elementen ze geselecteerd werden?

Hoe staat u tegenover de recent door het Europees Parlement goedgekeurde maatregelen inzake de organisatie van de verkiezingen? Ziet u in die maatregelen elementen die door het steunpunt in zijn verdere onderzoek naar alternatieve stemwijzen kunnen of moeten worden meegenomen?

Minister, ook in uw visienota werd aangegeven dat in een aantal gemeenten een proefproject uitgerold zal worden tot uitwerking van een nieuwe stemprocedure waardoor het mogelijk wordt voor kiezers om hun stem uit te brengen in het stemlokaal van hun keuze. Werden er aangaande de uitrol van dat project reeds verdere stappen gezet? Werden er reeds gemeenten geselecteerd om in dat project mee te stappen of zal er nog een oproep volgen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Warnez, ik dank u voor uw vraag.

Het onderzoek naar de alternatieven van en voor het stemmen per volmacht ging van start in april 2022 en loopt gedurende drie maanden.

De onderzoekers zijn Lieven Boelen en professor Kristof Steyvers van de Universiteit Gent die u ongetwijfeld kent, tevens partners in het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing.

Het onderzoek gebeurt in twee werkpakketten. Het eerste werkpakket bestaat uit een literatuurstudie. Daarin worden de lokale verkiezingen in Vlaanderen in een Europees vergelijkend perspectief geplaatst: wat zijn elders gangbare praktijken en welke lessen kunnen we daaruit trekken? Wat is wenselijk en wat is haalbaar?

De onderzoekers gaan dieper in op de vier meest relevante vormen van het stemmen op afstand: het stemmen per volmacht, het stemmen voorafgaand aan de

verkiezingsdag, het stemmen per brief en mobiel stemmen. Aanvullend besteden ze aandacht aan het stemmen via het internet en in speciale stembureaus. Dit werkpakket leidt tot een inventaris van de in Europa bestaande alternatieven van en voor het stemmen per volmacht en zal de basis vormen voor een aantal scenario's.

In het tweede werkpakket worden die scenario's getoetst bij drie klankbordgroepen van stakeholders. Het gaat dan om actoren die cruciaal zijn in de organisatie van de lokale verkiezingen. De drie klankbordgroepen zullen begin juni plaatsvinden. Zij bekijken de wenselijkheid en haalbaarheid in de Vlaamse praktijk. De stakeholder-toetsing leidt, samen met de literatuurstudie, tot een afwegingskader met aanbevelingen voor eindrapportage.

De eerste klankbordgroep bestaat uit burgemeesters en vertegenwoordigers van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). Deze groep levert een eerder politieke kijk op de alternatieven. Voor de selectie van burgemeesters werd een initieel voorstel uitgewerkt dat rekening houdt met het gender, het type gemeente – centrumstad of niet –, de provincie en de partij of lijst waarop de burgemeester werd verkozen.

Bij weigering of onbeschikbaarheid werd geput uit een aanvullende lijst die rekening houdt met de eerder vermelde criteria. De onderzoekers kunnen uiteindelijk rekenen op de inbreng van zeven burgemeesters. De VVSG stuurt vertegenwoordigers met ervaring en expertise in lokale verkiezingen.

De tweede klankbordgroep bestaat uit elf leden van gemeentelijke hoofdbureaus en gemeentelijke verkiezingscoördinatoren, die een ambtelijke visie aanreiken. Daarnet ging het over een politieke visie, nu over een ambtelijke. De selectie gebeurde in nauw overleg met het team verkiezingen van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB). Ook deze klankbordgroep is divers qua samenstelling, waarbij vooral rekening werd gehouden met het inwonersaantal.

Daarnaast is er nog een aanvullende toetsing voor het stemmen per brief. Daarbij werden vertegenwoordigers van Bpost en een aantal bestuursdrukkerijen betrokken. Zij hebben immers een cruciale rol in de praktische uitwerking van dit alternatief.

Voor wat betreft uw derde vraag kan ik u meedelen dat het onderzoek van het Steunpunt wordt gevoed door enkele recente en omvattende rapporten van internationale instellingen en organisaties zoals de Europese Commissie, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) en International IDEA Consult. Deze rapporten gaan in op de wenselijkheid en de haalbaarheid van de vermelde alternatieven voor maatschappelijk kwetsbare groepen zoals mensen met een beperking.

Het voorstel van het Europees Parlement moet nog door de Raad van Ministers met eenparigheid van stemmen worden aangenomen. Daarvoor moeten alle lidstaten en dus ook België een standpunt innemen over de voorgestelde maatregelen. Na de unanieme aanname door de Raad volgt opnieuw een goedkeuring door het Europees Parlement bij meerderheid en nadien moeten nog alle EU-lidstaten hun goedkeuring verlenen overeenkomstig hun grondwettelijke vereisten.

Ik neem akte van de inhoud van de voorgestelde maatregelen en heb dit doorgegeven aan de onderzoekers van het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing. Ik wacht het rapport van het steunpunt af.

Ik kom tot uw vierde vraag. Het proefproject dat in de visienota werd voorgesteld, heeft belangrijke organisatorische en technische componenten. Het Agentschap Binnenlands Bestuur onderzoekt momenteel alle opties en maakt een impact- en

een risicoanalyse. Dit moet uiteindelijk uitmonden in een haalbaarheidsadvies en een eventuele selectie van deelnemende gemeenten. Ik hoop dat ik hiermee wat informatie heb gegeven over de stand van zaken van dit proces.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): U hebt mij heel wat informatie gegeven, minister. Het enige wat mij nog rest: binnen drie maanden, dus dat wil zeggen dat dat rapport in juli opgeleverd zal worden? April, mei, juni, dus in juli. *(Opmerkingen van minister Somers)*

Dan zal het nog iets vlugger gaan. *(Gelach)*

Dan kunnen wij dat waarschijnlijk ook wel krijgen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: U gaat dat zeker krijgen, als ik dat eerst zelf grondig gelezen heb en hier en daar geschrapt heb. *(Gelach)*

Neen, dat is niet waar. U gaat dat zeker krijgen, zodra het beschikbaar is. We verwachten dat, zoals u zegt, in juli of augustus, misschien begin september.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, ik dank u daarvoor.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maxim Veys aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de organisatie van trainingen op lokaal niveau voor omstanders bij seksueel en homofob geweld – 2921 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Seksueel en homofob geweld treft jaarlijks duizenden Belgen. Van oktober 2017 tot oktober 2021 meldden zich niet minder dan 4372 slachtoffers in de zorgcentra na seksueel geweld (ZSG's) van Brussel, Gent en Luik. Daarbij is het slachtoffer gemiddeld 24 jaar, zijn drie op de tien slachtoffers minderjarig en meer dan negen op de tien zijn vrouwen. Lgbtqi+-personen maken ook vaak geweld mee. Uit cijfers van çavaria blijkt dat 89 procent van de lgbtqi+-personen reeds verbaal of psychisch geweld meemaakte. Een op de drie maakte reeds fysiek geweld mee en vier op de tien maakten seksueel geweld mee. Dat zijn te hoge cijfers – ik denk dat we daar in deze commissie eensgezind over zijn – en we weten ook dat er een groot dark number bestaat van mensen die geen aangifte doen, die schrik hebben om aangifte te doen enzovoort. Dat dark number van mensen die seksueel en homofob geweld niet melden, bestaat wel degelijk.

Bij de aanpak van seksueel en homofob geweld ligt al te vaak de focus op wat het slachtoffer kan doen. Maar het is minstens even belangrijk dat ook omstanders weten hoe ze kunnen ingrijpen. Hoe je je als omstander gedraagt wanneer je getuige bent van seksueel of homofob geweld, intimidatie of grensoverschrijdend gedrag, kan een wereld van verschil maken in die situatie en met name uiteraard ook voor het slachtoffer. Het betrekken van de verantwoordelijkheid van de ge-

meenschap door de tussenkomst van omstanders is een veelbelovende nieuwe benadering om geweld te voorkomen of om de schade te beperken. Maar dit gebeurt nog onvoldoende. Zo geven zeven op de tien jongeren die slachtoffer werden van seksueel geweld, aan dat omstanders onvoldoende deden om hen te helpen.

Seksueel en homofob geweld is immers een probleem van ons allemaal, getuige daarvan ook onder meer de resolutie die we hier over de grenzen van meerderheid en oppositie heen afgesloten hebben, bijna tot op de dag een jaar geleden. Maar vaak weten mensen ook gewoon niet hoe ze moeten reageren als ze getuige zijn van een dergelijk type geweld. Het is uitermate van belang om te sensibiliseren en mensen te vormen. Dat heeft ook de stad Gent heel goed begrepen, waar de voorbije maanden verschillende verhalen naar buiten kwamen van seksueel geweld dat plaatsvond in de Overpoort, in de horecasector. De stad Gent heeft heel sterk ingezet op het 'train the trainer'-principe, waarbij ze personeelsleden van hun stadsdiensten lieten opleiden door een organisatie die gespecialiseerd is in bystandervormingen, of omstanderstrainingen. Ik heb begrepen dat u die training ook al zelf gevolgd hebt of al op bezoek bent geweest in Gent. Op die manier zorgde Gent ervoor dat uiteindelijk nagenoeg het voltallige stadspersoneel de vormingen volgde. Die zijn ondertussen ook uitgebreid naar de inwoners van de stad. Als ik mij niet vergis, heeft deze week ook de eerste vorming in het onderwijs voor schoolieren en personeelsleden plaatsgevonden.

Minister, u nam het omstandersprincipe – die trainingen – ook reeds mee in uw Plan Samenleven en u zorgde langs deze weg dat lokale besturen daarvoor een beroep kunnen doen op subsidies, weliswaar met 50 procent cofinanciering. Maar om voldoende impact te hebben op mensen en de vormingen breed uit te rollen, is er vandaag toch onvoldoende budget voorzien. Waar zeker grotere steden, indien ze dit specifiek belangrijk vinden, daar wel eerder toe in staat zijn, hebben wij wel wat twijfels of ook kleinere gemeenten daar voldoende budget voor hebben.

Ik heb dan ook de volgende vragen voor u, minister.

Erkent u dat weten hoe je als omstander moet reageren op een situatie van seksueel en homofob geweld, uitermate belangrijk is voor het slachtoffer en om het geweld te voorkomen?

Erkent u daarbij dat het belangrijk is dat de kennis omtrent het omstandersprincipe breed wordt verspreid zodat dit principe een algemene regel wordt in de samenleving, in plaats van de uitzondering?

Hoe evalueert u het 'train the trainer'-principe dat wordt gehanteerd in de stad Gent?

Op welke manier zult u er actief voor zorgen dat dergelijke vormingen in elke stad en gemeente – Vlaanderenbreed, zoals men hier placht te zeggen – worden gegeven, en dus niet enkel via het Plan Samenleven?

Ziet u nog andere manieren om het omstandersprincipe breder bekend te maken bij de bevolking?

Alvast bedankt voor uw antwoorden.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Veys, ik waardeer uw vraag, zeker vandaag op de Dag tegen Homofobie. Ik mag toch – ik bedoel dat niet agressief – opmerken dat ik een tijdje geleden bijna exact dezelfde vraag gekregen heb. Naar aanleiding van mijn bezoek in Gent werd die vraag toen gesteld door mevrouw Groothedde en de heer Van Rooy, dat was op 22 maart, en op 15 februari door mevrouw

Moerenhout. Ik antwoord opnieuw zoals ik toen gedaan heb. Ik heb daar geen probleem mee, want ik vind het thema belangrijk genoeg, we kunnen daar elke maand over vergaderen. Maar ik merk toch voorzichtig op dat we dat toen heel grondig besproken hebben.

Maar goed, ik erken uiteraard – dat heb ik toen ook gedaan – het belang van handelingsbekwaamheid bij seksuele en homofobe, maar ook bij racistische en andere discriminerende uitlatingen. Weten hoe te reageren als omstander of als getuige is cruciaal in het creëren van een leefbare en veilige omgeving voor iedereen. Ik vind het een heel belangrijk thema. Daarom ben ik ook die cursus in Gent gaan volgen, om te kijken hoe dat juist zit. Lokaal, als burgemeester, was ik ook al geconfronteerd met de mogelijkheden om het omstandersprincipe te versterken. Dat is trouwens een van de dingen waar bijvoorbeeld Kazerne Dossin zwaar op inzet, omdat zij vanuit hun historisch perspectief ook weten hoe belangrijk omstanders kunnen zijn. Ik vind het een zeer belangrijk principe en noodzakelijk want het is het mobiliseren van de samenleving in de strijd tegen gedrag dat we absoluut niet kunnen aanvaarden. Dat is het basisuitgangspunt.

Net omdat ik dat belangrijk vind, heb ik het als 1 van de 24 – wat ik noem – robuuste projecten geselecteerd voor het Plan Samenleven. Dat plan is nog niet uitgerold, maar we zijn er nu contracten voor aan het voorbereiden met 28 belangrijke gemeenten en steden in Vlaanderen, de 28 grootste, maar elke gemeente kan er zich bij aansluiten in de mate dat ze zich voldoende clustert. We hebben gezegd dat er een minimale kritische massa nodig is om in dat plan te kunnen stappen. Dus wanneer gemeenten de handen in elkaar slaan, zelfs op regio- of op subregionaal niveau – 3 à 4 gemeenten die samen zeggen dat ook te doen – kunnen ze mee inschrijven op dat Plan Samenleven.

Wat is het idee? Elk bestuur mag zelf uit de 24 projecten kiezen waar het op inzet. Het heeft geen zin om te bepalen wat een gemeente moet doen als ze zelf geen betrokkenheid heeft. Zij kunnen daaruit kiezen. Maar van alle mogelijke maatschappelijke projecten die we kunnen doen om samenleven te verbeteren is dit 1 van de 24, dus een vooraanstaand project.

Indien gemeenten kiezen voor het omstandersprincipe, dan bepalen de steden en gemeenten zelf hoeveel professionelen en/of burgers via het omstandersprincipe worden opgeleid en hoeveel budget ze daarvoor dus willen inzetten. Wij werken met key performance indicators (KPI's). Dat is een nieuwe aanpak om niet vrijblijvend zowat projectjes te doen zonder output. We hebben gezegd: minstens duizend professionelen en duizend burgers. De maximale subsidie die een lokaal bestuur kan ontvangen voor de omstandersstrainingen is 27.000 euro. Het is evident dat gemeenten kunnen zeggen: 50 procent cofinanciering. Het is ook evident dat gemeenten kunnen zeggen dat ze daar veel meer op gaan inzetten, dan kunnen ze dat met lokale middelen doen, maar we voorzien voor de eerste keer 27.000 euro als je kiest voor het organiseren van het trainen van mensen in het kader van handelingsbekwaamheid als omstander.

Ik ben inderdaad op 9 maart naar Gent geweest. Het was een zeer interessante hands-on benadering. De opleidingen spelen trouwens in op verschillende contexten – werk, nachtleven – en verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag. Gent is niet voor niks als goede praktijk vermeld in het Plan Samenleven. Want dat doen we ook nog: we zeggen niet zomaar tegen gemeenten 'als je in dat Plan Samenleven stapt, er zijn de 24 sporen, trek uw plan.' Voor elk van de 24 sporen geven we good practices, mogelijke partners. We leggen dat niet op. We reiken dat aan zodat een gemeente zegt: 'Oké, ik ga dat doen, maar ik weet niet hoe. Kan ik terecht bij best practices?' En Gent is bereid om zijn expertise te delen met alle andere gemeenten. Dat waarderen we ook. Dat is volgens mij de juiste aanpak, peer-to-peer van elkaar leren. Daarin staan we dus ver.

U zegt dan dat ik dat overal zou moeten uitrollen. Als we erin slagen om dat te doen met die 28 gemeenten en alle andere gemeenten die zich bundelen, dan gaat dat een uitrol zijn die we tot nu toe nog nooit gezien hebben in Vlaanderen. Dat is een enorme sprong vooruit die we willen doen omdat dit een typisch project van samenleven is dat zich weliswaar richt tot homofobe gedragingen, maar eigenlijk werkt dat omstandersprincipe veel breder. Als morgen iemand met een handicap in een publieke ruimte – wat spijtig genoeg soms gebeurt – vernederd of lastiggevalven wordt, dan is dat exact hetzelfde omstandersprincipe. Het zijn dezelfde technieken waar mensen mee kunnen optreden. Als morgen iemand lastiggevalven, vernederd of gediscrimineerd wordt op basis van zijn uiterlijk, ook dan kan er opgetreden worden. Als het is om een seksuele oriëntatie, als het is omdat je een vrouw bent – gendergerelateerd geweld – ook dan kan datzelfde omstandersprincipe werken.

Ik geloof daar heel sterk in. Ik promoot dat heel sterk. Het is 1 van de 24 belangrijke projecten. 28 steden gaan zeker het contract aan. Dat zijn alle centrumsteden en grote steden. We nodigen alle middelgrote steden en kleinere gemeenten uit om de handen in elkaar te slaan en om ook gebruik te maken van de mogelijkheid die we aanreiken vanuit Vlaanderen om in te stappen. Je kiest zelf je project, want niet iedereen gaat 24 projecten doen. Maar ik vind dit heel belangrijk en ik denk dat veel gemeenten daarop zullen inschrijven. Zodra we dat gestart hebben, gaat dat verder uitrollen. Het is een beetje een systeem van een olievlek waarbij je steeds meer mensen motiveert. We zetten zowel in op de professionele mensen als de gewone burgers. Beiden zijn voor ons belangrijk om te bereiken, want ook de professionelen kunnen op hun beurt natuurlijk de principes verder aanleren aan derden. Het is een heel belangrijk project, dat in februari en maart al goed werd toegelicht. Voor ons is dat een sleutelproject in het aanpakken van samenleven, waarbij we burgerschap activeren en mobiliseren om een betere en veiligere samenleving te hebben.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Minister, dank u voor de antwoorden, die deels nieuw zijn en die u hier deels al eens hebt gegeven.

Ik denk dat het een goede zaak is dat u dat Plan Samenleven nog kunt bijstellen en evalueren. Het is er nog niet definitief. Ik zou, wat de ambitie inzake die omstanderstraining betreft, echter toch wel voor een maximumscenario gaan. Ik heb daarover bijkomend dus nog enkele vragen. Er is die cofinanciering. Het lijkt me geen slechte zaak dat u vraagt dat er wat wordt geclusterd. Dat kan ik begrijpen, maar je hebt natuurlijk centrumsteden en grote steden, en wat die cofinanciering voor kleinere steden betreft – collega Van Miert had het daar daarnet ook over –: er komen een hele hoop nieuwe kosten aan voor de lokale besturen. De Vooruitfractie zou het toch heel jammer vinden indien dit zou sneuvelen op basis van die cofinanciering als er middelen zijn. Voorlopig zijn die eenmalig. Die zijn voorlopig nog niet structureel. Dat brengt me meteen bij de volgende vraag. Dat 'train the trainer'-principe werkt goed. Bent u eventueel bereid om dat structureel op te nemen? Het Plan Samenleven loopt maar voor een bepaalde periode. Ik zou er toch voor pleiten om dat toch wat te verbreden.

Tot slot, bent u ook bereid om de ambitie bij te stellen? In het Plan Samenleven gaat het over de omstandertrainingen. U sprak in het begin van uw antwoord zelf over de KPI's. Er is sprake van jaarlijks 1000 professionals en 1000 burgers. Ik heb de cijfers van Gent nog eens opgevraagd. Ik wil collega Astrid De Bruycker daarvoor toch wel een pluim geven: zij is de eerste in Vlaanderen die hiermee start. Zij zullen de kaap van 1500 mensen in juni al halen. Gaat u dat bijstellen? Ik denk dat het vlot zal lukken om aan 2000 te komen. 1500 in Gent alleen al, dat

zijn er nog 500 in de rest van Vlaanderen. U bent een ambitieus minister. Ik zou u toch willen oproepen tot wat meer ambitie wat dit betreft.

Dat loopt goed dus. Wat gaat u doen met gemeenten die alle 24 willen doen? Die zullen dan keuzes moeten maken. Ik denk dat uw Plan Samenleven in de breedte belangrijk is voor u. Bent u bereid om bij te sturen om die cofinanciering te laten vallen voor kleinere gemeenten, zodat we zo snel mogelijk in heel Vlaanderen het maximale aantal trainingen kunnen geven? Want, ik herhaal het nog eens: seksueel en homofob geweld is wel degelijk een probleem van ons allemaal.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Minister, het Plan Samenleven is inderdaad een goede zaak. Het biedt de lokale besturen handvatten, zoals gezegd, met verschillende doelstellingen, verschillende acties, in plaats van heel veel verschillende kleine projectjes die anders op ons afkomen. Dat zorgt voor meer coherentie op het Vlaamse niveau. Belangrijk is dat de lokale besturen zelf de mogelijkheid hebben om inhoudelijk een aantal zaken in te vullen. Dat is dan afhankelijk van de stad of gemeente. De stad Oostende is immers niet dezelfde als de gemeente Dessel. Uiteraard zijn er gelijkenissen, maar er zijn ook wel een aantal verschillen. Een belangrijk onderdeel is uiteraard dat omstandersprincipe, waarbij men de handen in elkaar slaat met de lokale besturen. Op dat niveau kunnen de uitdagingen ook het best worden aangepakt.

Ik heb een bijkomende vraag. Bij gelijkaardige vragen om uitleg in het verleden is de link al gemaakt met het project rond straatintimidatie. Klopt het dat dat een aparte actie is binnen dat Plan Samenleven, die dan nauw is gelinkt aan het project van het omstandersprincipe, en dat er op die manier ook extra middelen naar de lokale besturen kunnen gaan om de problematiek van straatintimidatie te bestrijden?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Veys, dat Plan Samenleven is een totaal nieuwe, innoverende aanpak – ik wou bijna het woord ‘revolutionair’ gebruiken – die een fundamentele breuk is met de manier waarop we tot nu toe keken naar samenlevingsprojecten. Toen ik begon als minister heb ik in het Agentschap Integratie en Inburgering vastgesteld dat men honderden verschillende projectjes had. Ik ben zelf ook burgemeester en de collega's zullen mij niet tegenspreken: lokale besturen beginnen met de beste bedoelingen met allerlei projectjes, en het ene projectje bereikt tien mensen, het andere twintig en eentje bereikt dan vijftig mensen. Dat wordt niet altijd geëvalueerd. Dat is altijd overhead, altijd opnieuw opstarten. Na een jaar valt dat dood. Of het blijft twee jaar duren en dan is het gedaan.

Wij hebben gezegd dat we daarmee stoppen, dat we zouden nadenken over welke 24 projecten echt impact hebben, waarmee een kritische hoeveelheid mensen kan worden bereikt, waarmee we echt bakens verzetten.

We gaan geen contract aan voor een jaar – daarin bent u fout, mijnheer Veys –, maar een contract voor vier jaar. Het is een vierjarig programma. Het loopt dus tot en met 2025. Ik hoop dat de volgende Vlaamse Regering – wie er ook mag in zitten – overtuigd kan geraken van deze aanpak en op dat moment zegt vanaf dan te werken met vijfjarige projecten, met een contract met een bestuur voor vijf jaar. Een stad- of gemeentebestuur is er niet bij gebaat om elk jaar of elke twee jaar opnieuw contracten te moeten maken, opnieuw een subsidieaanvraag te moeten doen, waar opnieuw een ambtenaar mee bezig is, opnieuw een evaluatie te moeten maken, maar wel bij projecten voor vijf jaar met een duidelijke KPI en duidelijke doelstellingen: ‘gij zult zoveel mensen bereiken, gij zult zoveel mensen daar krijgen’ en dergelijke meer.

Dus, ook dit project is voor vier jaar. We hebben daar extra middelen voor voorzien: 9 miljoen euro dit jaar, 11 miljoen euro volgend jaar, 13 miljoen euro het jaar nadien. Die middelen zijn voorzien en ingeschreven in de begroting. Dat zijn extra middelen die we voor de lokale besturen inzetten.

Wat vragen we aan de lokale besturen? Die cofinanciering bestaat uit het heroriënteren van hun bestaande projecten. Dat hoeft niet noodzakelijk te zijn dat ze in hun begroting opnieuw extra geld moeten zoeken. Het zet lokale besturen – ik hoop dat en ik nodig ze daartoe uit – aan om na te denken over de grote versnippering van de projecten, of ze allemaal even zinvol zijn, of ze allemaal dezelfde impact hebben, of ze allemaal hetzelfde resultaat hebben. Opgelet, al die projecten hebben natuurlijk een waarde. Geen enkel project is waardeloos, maar vaak is de maatschappelijke impact ervan te klein. Als je die dan bundelt in die 24 waarmee je netwerken kunt maken tussen steden, waarbij elke stad het peterschap opneemt van een van die projecten, waardoor anderen daarvan kunnen leren, dan krijg je iets dat maatschappelijk een verschil maakt.

Heel concreet hoop ik dat er tien, vijftien, twintig, dertig gemeenten inzetten op dit project en ter zake ook verantwoording kunnen afleggen voor vier jaar lang.

De KPI's? Heel goed. Wij zeggen duizend per jaar, duizend professionelen per jaar, duizend burgers per jaar. Als we dat omhoog kunnen trekken, des te beter. Niemand zegt dat het er maar duizend moeten zijn. Maar laat nu ook eens de autonomie van de lokale besturen werken. Laat die lokale besturen dat nu eens doen. Waarschijnlijk zullen lokale besturen geïnspireerd geraken door wat Gent doet en de lat hoger leggen. We zeggen tegen lokale besturen niet dat als ze er morgen vijfhonderd gedaan hebben, ze in slaap vallen. Als je mensen kunt bereiken en motiveren om daaraan mee te doen: hoe meer hoe beter. Dat is een startpositie. Ik denk dat we daar voor de eerste keer zeer veel geld inzetten, dat we een best practice uit Gent in heel Vlaanderen uitrollen.

We zullen die 24 projecten monitoren, ook wetenschappelijk, bekijken wat hun impact is op het terrein. Maakt dat echt een verschil, zo'n omstanderstraining? Zien we iets veranderen op het terrein? Ik was er enthousiast over, maar ook Astrid De Bruycker zal de eerste zijn om te zeggen dat wetenschappelijk gevalideerd en opgevolgd moet worden of dit voldoende effectief en efficiënt is en of we iets veranderen in onze samenleving. Als dat niet zo is, moeten we iets anders zoeken waarmee we vooruit kunnen geraken. Ik geloof erg in dit project.

Wie ondersteunt dit? Dat is het Agentschap Integratie en Inburgering.

Wat gaan wij doen met dat Plan Samenleven? Ik heb alle burgemeesters een voor een ontmoet, die van de centrumsteden, omdat ik er met hen over wou praten. We hebben in het Agentschap Integratie en Inburgering mensen rondlopen. Wat deden die? Goede ambtenaren, uitstekend. Die kwamen naar mijn stadhuis toen ik nog burgemeester was en die kwamen zeggen: 'Mijnheer Somers, wij willen graag helpen met integratie en inburgering en we hebben hier een portfolio van heel wat projecten en we zouden dit of dat kunnen doen.' Ze waren exogeen en vreemd aan de stad. Ze kenden de stad niet. Ze kenden het maatschappelijk weefsel niet. Ze wisten niet waarmee we bezig waren. We hebben zelf een dienst Inburgering en Integratie. Zij stonden daar los van.

Wat gaan wij nu doen? We gaan die ambtenaren toevertrouwen. Turnhout krijgt een ambtenaar die vandaag bij het Agentschap Integratie en Inburgering is. Een of twee ambtenaren kunnen lokaal ingezet worden, kunnen de dienst versterken, kunnen dus dag in, dag uit werken met Turnhout, in Turnhout, met de Turnhoutse administratie. Hetzelfde doen we in Gent. Hetzelfde doen we in Aalst. Hetzelfde doen we in Oostende. Boven op de middelen die we geven, krijgen ze ook mensen, ambtenaren die ter zake veel knowhow hebben, maar nog altijd een band hebben

met het Agentschap Integratie en Inburgering en dus de centrale kennis naar de stad kunnen brengen. Omgekeerd kunnen ze de knowhow, de dagdagelijkse realiteit van een stad terugbrengen naar Brussel zodat niemand in een ivoren toren komt en het agentschap 'boots on the ground' heeft.

Vandaag zitten die daar in Brussel. Mensen integreren niet in de Wetstraat of in Brussel. Ze integreren of zorgen voor samenleven in onze steden en wijken, want hier is het niet alleen integreren en samenleven, maar gaat het specifiek over de omstandstraining op het vlak van seksueel geweld en dergelijke meer. Dat is een betere aanpak. Dat is een aanpak waarbij we mensen weghalen uit Brussel en doorschuiven naar onze steden en gemeenten. Dat is de filosofie.

Mijnheer Tommelein, waar u naar vraagt, is een ander robuust project. Daarmee willen we elk jaar een tiental steden – geen driehonderd, zo stoer wil ik niet doen – aanpakken. Ik geloof in het uitrollen. Die honderd steden moeten een aanpak ontwikkelen rond straatintimidatie. De heer Van Rooy en anderen hebben er ook al vragen over gesteld. Straatintimidatie pak je niet aan met een slogan aan de muur te plakken, met een foldertje. Dat pak je aan met een consistente beweging die de stadscultuur moet veranderen. Dat betekent: politie, een parket dat optreedt, zero tolerance, erover praten in de scholen, de jongeren en de ouderen erbij betrekken, de daders confronteren, en dat volhouden gedurende vele maanden. Dan kun je in een stad langzaam maar zeker een ander klimaat krijgen, zonder straatintimidatie, zonder lastigvallen, of alleszins minder. Een samenleving waar zulke dingen niet gebeuren, bestaat niet – we zijn allemaal mensen –, maar we kunnen het klimaat wel verbeteren. Dat proberen we te doen met deze aanpak.

Het zijn twee sporen die heel nauw verwant zijn, daar heeft de heer Tommelein gelijk in. Het omstaandersprincipe is een onderdeel van de aanpak van straatintimidatie, maar het probleem vraagt nog veel meer.

Qua bekommernis, mijnheer Veys, zitten we echt op hetzelfde spoor. We moeten het echt een kans geven en uitrollen. Het mooie is dat Gent hierin inspirator is voor één onderdeel, en zo heb ik bij collega Ridouani op een ander deel inspiratie gehaald. We willen jonge mensen die als eerste van hun gezin aan hoger onderwijs beginnen een buddy geven. De heer Ridouani geeft als buddy mensen die de leraaropleiding volgen in Leuven. Zij volgen één jonge student, leren daar veel van als toekomstige leerkracht en helpen die kerel om het verschil te maken. Het zijn baanbrekers.

Zo hebben we projecten uit Mechelen en Sint-Niklaas opgenomen. We zijn overal gaan kijken naar goede projecten, waar we iets van kunnen leren, om die uit te rollen. Ik probeer als minister steeds nieuwe ideeën op te doen. Ik ben een paar maand geleden in Turnhout geweest en heb daar schitterende dingen gezien, net zo in Oostende. Elke stad heeft haar verhaal of project die overal in Vlaanderen zouden moeten worden uitgerold. Die proberen we te bundelen in die 24. 1 van die 24 is dat belangrijke project waar Gent echt goed bezig is. Chapeau voor Gent. We rollen het uit in heel Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Voorzitter, het is vandaag de Internationale Dag tegen Homoen Transfobie. Die strijd voeren we niet op één dag per jaar, de werkzaamheden van deze commissie bewijzen dat. Ik ben blij dat bijna alle fracties daar goed aan samenwerken.

Mijn fractie is altijd voor een structureel beleid. U sprak van een fundamentele breuk – bijna iets revolutionairs, maar ik begrijp dat u zich inhoudt bij dat woord. De cofinanciering is geen fundamentele breuk. De manier waarop is een beetje aangepast. Ik apprecieer dat u de lat hoog legt en dat in heel Vlaanderen wilt. Ik kreeg de indruk

dat u enkel over de steden sprak, maar ook in de gemeenten is een plan Samenleven heel hard nodig. Volgens een bepaalde fractie is homofobie een zaak van de steden. Quod non, integendeel.

U voert het Plan Samenleven in om niet meer aan projectjes te doen. Ik roep u op om u daarvoor te hoeden. Laat dit niet zomaar wat projectjes worden. Ik begrijp dat u goed gaat evalueren en eventueel bijsturen.

U haalde aan: 'Laat de lokale besturen maar werken.' Ik zit hier natuurlijk om uw ambitie te evalueren en ik stel vast – hoop ik toch – dat de omstaanderstraining breed zal worden gegeven. Dat is inderdaad maar één element. We gaan dit vanuit Vooruit sterk opvolgen. Ik roep u op om de kleine lokale besturen – u kent ze zeer goed rond Mechelen – erbij te betrekken. Laat ons er samen voor zorgen dat in driehonderd gemeenten – dat moet niet in steen gegrift staan, maar op zoveel mogelijk plekken dus – de omstaanderstraining wordt gegeven, zodat we samen strijden voor een betere wereld, nietwaar.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de stijgende prijzen van crematies en de uitvoering van de conceptnota over de begraafplaatsen en de lijkbezorging van 17 december 2021 – 2915 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Recente berichten wijzen erop dat crematies fors duurder dreigen te worden. Crematoria zouden hun prijzen voor crematies al met 8 tot 10 procent verhoogd hebben en volgens de sectorfederatie Funebra is een prijsstijging in de volledige sector onvermijdelijk. Oorzaken daarvan zijn, naar verluidt, onder meer de sterk gestegen energiekosten en de toegenomen loonkosten. Veel crematoria cremeren immers op gas, en het is geen geheim dat de kosten van gas de voorbije periode enorm gestegen zijn. Die gestegen kosten worden natuurlijk ook doorgerekend en de families van mensen die overleden zijn, zullen dat op de uitvaartfactuur natuurlijk ook merken.

We weten, minister, dat er een evolutie is naar alsmaar meer crematies. Ik vraag die cijfers elk jaar op, dat weet u. Vorig jaar is voor de eerste keer de 75 procent overschreden, dus meer dan driekwart van de overledenen wordt vandaag gecremeerd in Vlaanderen.

Dat ondernemingen kostenstijgingen doorrekenen in hun prijzen, is op zich natuurlijk vrij logisch en helemaal niet vreemd, maar afscheid nemen van een dierbare is toch altijd een heel emotionele en geladen gebeurtenis, en nabestaanden stellen alles in het werk om dat op een waardige manier te kunnen doen. Vanuit het beleid is dat natuurlijk ook een stuk de drijfveer achter alle beleidsmaatregelen die worden genomen: zorgen dat dat gebeurt op een waardige manier en met respect voor de wil van de overledene.

De betaalbaarheid van een afscheid speelt dan ook een belangrijke rol en het is nodig dat die betaalbaarheid ook gegarandeerd kan blijven. In die zin werd bijvoorbeeld ook al geopperd om in de crematoria van het gebruik van gas om te schakelen naar het gebruik van elektriciteit.

Aangaande de aanpassing van de wijzen van begraving en lijkbezorging werd de voorbije periode al heel wat werk verzet. Minister, ik verwijs graag naar de conceptnota die de Vlaamse Regering op uw voorstel heeft goedgekeurd op 17 december van vorig jaar,

met betrekking tot de krijtlijnen en de timing van wijzigingsvoorstellen voor de regelgeving inzake begraafplaatsen en lijkbezorging. Die conceptnota bevat verschillende voorstellen, denk maar aan het gebruik van nieuwe technieken, maar ook andere natuurlijk. De bedoeling is dat de maatregelen opgenomen in die conceptnota midden 2023 zouden resulteren in een eerste voorontwerp van decreet.

Ik heb de volgende vragen, minister.

Welke specifieke maatregelen ziet u mogelijk om de betaalbaarheid van een waardig afscheid van een dierbare te garanderen? Op welke manieren kan daar volgens u op worden ingezet?

Hoe benadert u de mogelijke omschakeling van crematoria van gas naar elektriciteit of naar andere energiebronnen? Motiveert u de crematoria om zo mogelijk die stap te zetten en welke initiatieven neemt u ter zake?

Kunt u aangeven wat de huidige stand van zaken is van de uitvoering van de conceptnota met betrekking tot de begraafplaatsen en de lijkbezorging? Welke actoren worden er betrokken bij die verdere uitvoering?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Bedankt voor uw vraag, mevrouw Schryvers. Wat betreft de cijfers die u aanhaalt, wil ik wijzen op het feit dat er inderdaad enkele crematoria zijn die hun prijzen hebben verhoogd als gevolg van onder andere de stijgende gasprijzen en loonindexeringen. Uit cijfers van het Verenigd Netwerk van Openbare Crematoria (VNOC) blijkt, voor alle duidelijkheid, dat er ook crematoria zijn die hun prijzen nog niet of niet hebben verhoogd. De gemiddelde prijsverhoging zou op dit moment 3,23 procent bedragen.

Het behoort tot de bevoegdheid van onze gemeenten en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden om crematoria op te richten en te beheren. Het behoort dus ook tot hun bevoegdheid om te beslissen over een tariefverhoging. Doorgaans hebben de intercommunales daarover afspraken gemaakt met de gemeenten die lid zijn van het samenwerkingsverband. De gemeenteraden van de betreffende gemeenten bepalen mee de tarieven van crematies. Ik benadruk dat het hier om volledig publieke entiteiten gaat. Crematoria hanteren daarnaast sociale tarieven voor overledenen die moeten rekenen op de steun van het OCMW. Op die manier houden de crematoria rekening met personen die zich in een kwetsbare situatie bevinden.

De eventuele omschakeling van gas naar elektriciteit of andere energiebronnen is eveneens een beleidsbeslissing die de intercommunales volledig autonoom nemen. Ik merk wel op dat de sector die alternatieven op een serieuze manier in overweging neemt en de ontwikkelingen daaromtrent op de voet volgt. Zo kon men mij bijvoorbeeld meegeven dat elektrische ovens momenteel even duur zijn als ovens op gas. In Nederland bijvoorbeeld werd in 2019 de eerste elektrische oven geïnstalleerd. Er is ook een tendens om dat ook bij andere, nieuwe crematoria te doen. Overigens geef ik graag mee dat die evolutie niet voortkomt vanuit de kostprijs, maar vanuit de ambitie om klimaatneutraliteit na te streven.

De Vlaamse Regering heeft op 17 december 2021 goedkeuring verleend aan de conceptnota met de krijtlijnen en de timing van wijzigingsvoorstellen voor de regelgeving inzake begraafplaatsen en lijkbezorging. De conceptnota werd op 27 januari 2022 toegelicht aan verschillende belanghebbenden, waaronder de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), het Netwerk Begraafplaatsen Vlaanderen, de VNOC, Uitvaartunie Vlaanderen en Burgerzaken Vlaanderen. Mijn

administratie bereidt nu de ontwerp teksten voor met het oog op een eerste goedkeuring van het voorontwerp van decreet door de Vlaamse Regering. Die is voorzien in juni 2023.

Inzake de alternatieve vormen van lijkbezorging, zoals resomatie, kan ik u meegeven dat ik de internationale ontwikkelingen daarrond op de voet volg. Zo zitten mijn kabinet, het kabinet van minister Demir en verschillende administraties op 23 juni samen met het Nederlandse kabinet van de minister van Binnenlandse Zaken. Een wetsvoorstel dat resomatie op een vergelijkbare wijze regelt als crematie, is in Nederland immers in voorbereiding.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Dank u wel, minister. Zoals ik daarstraks al gezegd heb, moeten het respect voor de overledene, de vrije keuze en de waardigheid van de mensen die begraven of gecremeerd worden, of welke vorm van lijkbezorging dan ook, altijd vooropstaan. We moeten zorgen dat keuzes niet te sterk onder druk komen door de betaalbaarheid van de ene of de andere wijze. Dat moeten we toch wel in de gaten houden.

Natuurlijk weet ik ook wel dat het om intercommunale verbanden gaat, waarin de gemeenten zelf mee beslissingen nemen, maar we moeten toch zorgen dat ook mensen die financieel kwetsbaar zijn, een vrije keuze kunnen maken. Ik weet natuurlijk wel dat mensen die echt behoeftig zijn, in principe een beroep kunnen doen op de gemeenten, die dat dan allemaal via hun OCMW's laten gebeuren, maar je hebt daar natuurlijk nog heel veel tussenin, tussen mensen die gewoon de volle kostprijs kunnen betalen en mensen die dat echt niet kunnen. Dat is toch iets om te bewaken.

Als ik goed ingelicht ben, minister, zijn er ondertussen toch ook al enkele adviezen gegeven met betrekking tot de conceptnota. U hebt aangegeven naar wie er terugkoppeling gebeurt. Op welke manier zal daar nog rekening mee worden gehouden? Hoe gaat u daarmee om? In aanloop naar de conceptnota is er natuurlijk heel wat overleg geweest. Daar waren heel wat organisaties bij betrokken. Dan is de conceptnota er gekomen. Nu komen daar reacties op. Ik neem aan dat die reacties voor een stuk dezelfde standpunten zijn als de standpunten die voordien in de werkgroep zijn ingenomen, maar hoe wordt daarmee omgegaan? Er zijn een aantal zaken die heel duidelijk zijn voor iedereen, maar bijvoorbeeld rond het tweede attest van een geneesheer voor crematie zijn er toch wel tegenstrijdige standpunten. Hoe zal daarmee worden omgegaan?

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Minister, ook in onze regio hebben wij een, zelfs kersvers, crematorium. Aan de cijfers te zien, was dat meer dan nodig, want wij hadden een vrij hoge vraag naar crematie. Ik denk dat dat nog niet gedaan is.

De stijgende prijzen vormen inderdaad een uitdaging, dus ook voor de crematoria. Crematoria ontsnappen waarschijnlijk niet aan zaken waar ook andere organisaties en bedrijven mee worden geconfronteerd. Zoals u aanhaalt, is het aan elke gemeente of intercommunale om daar beslissingen in te nemen. Voorlopig zijn de prijzen bij ons nog niet gestegen, maar we moeten de evolutie goed monitoren. Ik heb ook niet de indruk dat de crematoria op dit moment verlieslatende instanties zijn. Ik denk dat we moeten beseffen dat ze een sociale taak hebben.

Iedereen moet waardig afscheid kunnen nemen. De sociale tarieven voor de kwetsbaren in de samenleving zijn een zeer goede zaak. Ik kijk ook naar de evolutie in de sector en de mogelijke omschakeling van gas naar elektriciteit – u weet dat energie mij ook af en toe bezighoudt – vind ik een positieve zaak. U haalt zelf aan

dat dat nog in de kinderschoenen staat en nog maar pas in Nederland is gestart. Ik zou ook willen vragen dat er eens gekeken wordt naar warmte – misschien wat raar om te zeggen –, iets dat in het energiebeleid een verschrikkelijk belangrijke zaak is. De restwarmte van dergelijke crematoria zou een heel belangrijke rol kunnen spelen in de strijd tegen de klimaatopwarming. Een snelle omschakeling op dit vlak lijkt me zeker niet mogelijk, maar ik denk dat we het allemaal goed moeten monitoren en effectief ingrijpen als we zien dat de prijzen te hoog zouden worden. De omschakeling weg van gas zou een zeer goede zaak zijn voor het milieu.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Eerst en vooral ben ik het volkomen eens met zowel collega Tommelein als mevrouw Schryvers. Mevrouw Schryvers, als men spreekt over de waardigheid van het afscheid van een overledene en de keuzemogelijkheden die men moet hebben om dat afscheid op zijn meest gewenste en persoonlijke manier te kunnen beleven, dan vinden we elkaar volkomen. Dat mag niet onder druk komen te staan door exuberante kostenstijgingen. Op dit moment zijn die er gemiddeld niet. 3 procent is natuurlijk niet niets. We minimaliseren dat niet. Maar als je kijkt in de totaliteit van wat we vandaag zien, valt het eigenlijk nog goed mee. Dat is een eerste zaak.

Wat betreft de adviezen: we hebben net adviezen rond het attest van de tweede geneesheer. Er is enkele weken geleden een brief vertrokken vanuit het Agentschap Binnenlands bestuur (ABB) naar de FOD Volksgezondheid om nog enkele pistes af te toetsen. We zijn ons bewust van de adviezen die hierrond reeds werden verleend, onder andere van het College van procureurs-generaal. We hebben nog een extra advies gevraagd. Daarnaast hebben we een advies gekregen van de VVSG. We gaan ook in gesprek met de VVSG. Als er nog adviezen komen, gaan we dat op dezelfde manier doen. We gaan die aandachtig lezen. Als er nood is aan nog een gesprek, gaan we dat gesprek voeren. Het is op basis van de adviezen die we krijgen dat we op een zeker moment naar de regering gaan. Dan komt het evident opnieuw in het parlement.

We zijn tot nu toe heel open geweest over adviezen, mevrouw Schryvers. Ik denk dat u daar het beste bewijs van bent, want u ligt mee aan de oorsprong en met veel van uw ideeën en opvattingen hebt u daarin een heel constructieve en belangrijke rol gespeeld. Dat erkent iedereen hier, denk ik. Wij willen dat verder blijven doen. Ik denk dat we zeker in dit soort regelgeving een zo breed mogelijk draagvlak moeten zoeken. Hier en daar zal een knoop moeten worden doorgehakt, want adviezen zijn soms tegenstrijdig en komen vanuit verschillende belangen. Dat is een keuze. Het is een stukje mijn verantwoordelijkheid en de verantwoordelijkheid van de regering om daar een eerste keuze in te maken, maar blijvend open te staan voor goede argumenten van links of van rechts, die het uiteindelijke besluit nog kunnen bijsturen.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, met betrekking tot de betaalbaarheid hebben we dezelfde bekommernis. Het is goed de info te krijgen over de cijfers tot op heden. Krantenberichten lieten natuurlijk hogere prijsstijgingen zien. Als de cijfers die u noemt, de realiteit zijn, dan valt het gemiddeld nog mee. Maar goed, we moeten dat toch in de gaten blijven houden.

Misschien moet er ook eens worden gekeken, als dat een problematiek blijkt, naar wat de verschillen in kostprijs zijn tussen de verschillende manieren van lijkbezorging en of er dan eventueel voor bepaalde zaken nood is aan een sociaal tarief.

Wat de uitvoering van de andere maatregelen betreft en het ontwerp van decreet dat er volgend jaar aankomt, is het natuurlijk belangrijk dat die zo breed mogelijk

worden gedragen. Daar zitten een aantal maatregelen in die in de praktijk al worden toegepast, daar zitten zaken in die relatief vernieuwend zijn, daar zitten zaken in waar iedereen het mee eens is en daar zitten een aantal knelpunten in, zoals dat zo vaak het geval is.

Het is van belang om te proberen dat samen uit te klaren en op een bepaald moment keuzes te maken die slechts door één ding worden bepaald, niet door politieke kleur of iets dergelijks, maar enkel door het respect voor de overledene, het nemen van een waardig afscheid en het respect voor de vrije keuze van de overledene en de zekerheid daarover. Het is de bedoeling daar zoveel mogelijk rekening mee te houden in de wilsbeschikking en dergelijke meer, alsook met de wensen van de familie.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.